

39

ZARZĄDZENIE MINISTRA FINANSÓW

z dnia 5 stycznia 1960 r.

w sprawie dyplomowanych biegłych księgowych.

Na podstawie § 1 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie zakresu działania Ministra Finansów i zmiany zakresu działania Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (Dz. U. z 1950 r. Nr 22, poz. 188 i z 1951 r. Nr 25, poz. 185) oraz na podstawie § 45 ust. 3, §§ 49 i 53 uchwały nr 187 Rady Ministrów z dnia 12 maja 1959 r. w sprawie rewizji finansowo-księgowej państwowych jednostek organizacyjnych (Monitor Polski Nr 58, poz. 278) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1.**Przepisy ogólne.**

§ 1. Hekroć w zarządzeniu użyto określenia:

- „uchwała” — oznacza ono uchwałę nr 187 Rady Ministrów z dnia 12 maja 1959 r. w sprawie rewizji finansowo-księgowej państwowych jednostek organizacyjnych (Monitor Polski Nr 58, poz. 278),
- „kandydat” — oznacza ono osobę ubiegającą się o nadanie jej tytułu dyplomowanego biegłego księgowego.

Rozdział 2.**Państwowa Komisja Egzaminacyjna dla Biegłych Księgowych.**

§ 2. 1. Przy Ministrze Finansów powołuje się Państwową Komisję Egzaminacyjną dla Biegłych Księgowych, zwaną w dalszym ciągu w skrócie „PKE”.

2. W skład PKE wchodzi powoływani przez Ministra Finansów na okres trzech lat przewodniczący i 14 członków, a mianowicie:

- 1) trzech samodzielni pracownicy nauki z zakresu rachunkowości,
- 2) pięciu przedstawicieli resortów reprezentujących podstawowe działy gospodarki narodowej,
- 3) trzech przedstawicieli Stowarzyszenia Księgowych w Polsce,

4) trzech przedstawicieli Ministerstwa Finansów.

§ 3. 1. Do zadań PKE należy:

- 1) organizowanie i przeprowadzanie egzaminów dla kandydatów oraz przedstawianie Ministrowi Finansów wniosków o nadanie tytułu dyplomowanego biegłego księgowego,
- 2) opiniowanie wniosków w sprawie zwolnienia kandydatów z obowiązku składania egzaminu państwowego dla biegłych księgowych (§ 51 uchwały).

2. Tryb działania PKE określa regulamin, który zatwierdza Minister Finansów.

3. Regulaminy i komunikaty PKE w sprawie egzaminów państwowych dla biegłych księgowych podlegają ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Finansów.

4. Techniczną i kasową obsługę PKE prowadzi Stowarzyszenie Księgowych w Polsce.

5. Wszelkie wydatki związane z działalnością PKE ponosi Stowarzyszenie Księgowych w Polsce.

§ 4. 1. PKE przeprowadza egzaminy w kompletach, do których wchodzi co najmniej trzech członków PKE, wyznaczonych każdorazowo przez przewodniczącego PKE, oraz zaproszeni przez PKE specjaliści z zakresu poszczególnych przedmiotów.

2. Każdy z członków kompletu egzaminacyjnego (zarówno członek PKE, jak i zaproszony egzaminator) otrzymuje za każdy przeprowadzony egzamin pisemny i ustny wynagrodzenie w wysokości ustalonej zarządzeniem Ministrów Szkolnictwa Wyższego, Oświaty i Zdrowia z dnia 18 grudnia 1952 r. w sprawie wynagrodzenia za przeprowadzanie egzaminów, za ocenę prac dyplomowych, magisterskich, kandydackich i doktorskich oraz za czynności w postępowaniu przy doborze kandydatów do szkół wyższych (Monitor Polski z 1952 r. Nr 106, poz. 1652 i z 1957 r. Nr 18, poz. 137) za egzamin najwyższego stopnia.

Rozdział 3.

Egzamin państwowy dla kandydatów.

§ 5. 1. Tytuł zawodowy dyplomowanego biegłego księgowego jednej z określonych w § 6 specjalności kandydat uzyskuje po złożeniu z wynikiem pozytywnym egzaminu państwowego składającego się z dwóch części:

- 1) pierwszej ogólnej — z teoretycznej i praktycznej znajomości podstawowych zagadnień z rachunkowości, wybranych wiadomości z prawa, organizacji przedsiębiorstw, wybranych wiadomości ze statystyki i zasad analizy działalności gospodarczej;
- 2) drugiej specjalistycznej — z teoretycznej i praktycznej znajomości: rachunkowości, analizy działalności gospodarczej, metod i techniki pracy biegłego oraz wybranych wiadomości z planowania.

2. Egzaminy z przedmiotów objętych częścią pierwszą i drugą składa się odrębnie na dwóch kolejnych sesjach egzaminacyjnych.

3. Ramowy program egzaminów podany jest w załączniku do zarządzenia.

§ 6. Ustala się specjalności w zakresie:

- przemysłu,
- budownictwa,
- handlu,
- rolnictwa,
- działalności jednostek budżetowych.

§ 7. Biegły, który pragnie uzyskać tytuł zawodowy dyplomowanego biegłego księgowego z dodatkowej specjalności, musi złożyć egzaminy objęte częścią drugą, a dotyczące tej specjalności.

§ 8. Szczegółowy zakres i tryb przeprowadzania egzaminu państwowego dla dyplomowanych biegłych księgowych określi regulamin PKE.

§ 9. 1. Opłaty egzaminacyjne wynoszą:

- 1) za każdy egzamin z poszczególnych przedmiotów 60 zł,
  - 2) za każdy egzamin poprawkowy z poszczególnych przedmiotów 100 zł.
2. Opłata za dyplom wynosi 130 zł.
3. Opłaty wymienione w ust. 1 i 2 pobiera Stowarzyszenie Księgowych w Polsce.

Rozdział 4.

Postępowanie w sprawie nadania tytułu dyplomowanego biegłego księgowego.

§ 10. 1. Kandydaci czyniący zadość warunkom wymienionym w § 50 pkt 1 i 2 uchwały mogą złożyć do PKE podanie o dopuszczenie do egzaminu państwowego dla biegłych księgowych. Do podania należy dołączyć dokumenty stwierdzające spełnienie warunków określonych w § 50 pkt 1 i 2 uchwały oraz dowód uiszczenia opłaty egzaminacyjnej (§ 9).

2. Decyzję PKE o dopuszczeniu lub niedopuszczeniu do państwowego egzaminu dla biegłych księgowych wraz z uzasadnieniem doręcza się kandydatom na piśmie.

§ 11. Kandydat, który złożył egzamin państwowy dla biegłych księgowych z wynikiem pozytywnym lub został zwolniony przez Ministra Finansów od obowiązku złożenia tego egzaminu, otrzymuje dyplom stwierdzający prawo do używania zawodowego tytułu dyplomowanego biegłego księgowego w zakresie obranej specjalności.

§ 12. Przed podjęciem dyplomu kandydat obowiązany jest złożyć pisemne przyrzeczenie treści następującej:

„Przyrzekam, że jako dyplomowany biegły księgowy wykonywać będę powierzone mi zadania z pełną świadomością ciążącą na mnie odpowiedzialności za fachowość, bezstronność i niezależność sądu oraz za dokładność przeprowadzonych przeze mnie badań i składanych orzeczeń. Zawsze stać będę na straży interesu społecznego i przyczynić się w najszerszym zakresie do wykrywania wszelkich nieprawidłowości i nadużyć”.

Rozdział 5.

Postępowanie w sprawie wpisu i skreślenia z państwowej listy dyplomowanych biegłych księgowych.

§ 13. Dyplomowany biegły księgowy ubiegający się o wpis na listę dyplomowanych biegłych księgowych składa wniosek do Ministerstwa Finansów za pośrednictwem Stowarzyszenia Księgowych w Polsce.

§ 14. Decyzję o wpisie na listę dyplomowanych biegłych księgowych wydaje Minister Finansów. Decyzja ta jest ostateczna.

§ 15. 1. Wszczęcie postępowania w sprawie skreślenia z listy dyplomowanych biegłych księgowych w związku z okolicznościami, o których mowa w § 52 uchwały, może nastąpić z urzędu, na wniosek Stowarzyszenia Księgowych w Polsce lub na podstawie pisemnego wniosku osób, które mogą stwierdzić powyższe okoliczności.

2. O zamiarze skreślenia z listy dyplomowanych biegłych księgowych Ministerstwo Finansów zawiadamia biegłego którego przysługuje prawo złożenia na piśmie wyjaśnień w ciągu 14 dni od daty otrzymania zawiadomienia.

§ 16. 1. Decyzję o skreśleniu z listy dyplomowanych biegłych księgowych wydaje Minister Finansów na podstawie orzeczenia Sądu Koleżeńskiego powołanego przy Stowarzyszeniu Księgowych w Polsce. Decyzja ta jest ostateczna.

2. Orzecznictwu Sądu Koleżeńskiego, o którym mowa w ust. 1, podlegają wszyscy dyplomowani biegli wpisani na państwową listę biegłych księgowych.

3. Minister Finansów może zawiesić dyplomowanego biegłego księgowego w przypadku, gdy okoliczności uzasadniające jego skreślenie z listy są szczególnej wagi, a ich ostateczne ustalenie wymaga przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego. Decyzja Ministra Finansów ma moc z dniem doręczenia jej na piśmie osobom zainteresowanym. Decyzja ta podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Finansów.

§ 17. Dyplomowany biegły księgowy może zażądać na piśmie skreślenia go z listy biegłych. Żądanie biegłego nie wymaga uzasadnienia.

§ 18. Państwowa lista dyplomowanych biegłych księgowych oraz wszelkie zmiany tej listy ogłaszane są w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Finansów.

Rozdział 6.

Prawa i obowiązki dyplomowanych biegłych księgowych.

§ 19. 1. Biegły wykonujący zleczone mu zadania ma prawo:

- 1) żądać informacji i wyjaśnień ustnych i pisemnych niezbędnych do wykonania zleconych mu zadań;

- 2) żądać udostępnienia mu w jednostce badanej wszelkich dokumentów, urządzeń ewidencji księgowej, operatywnej i statystycznej oraz niezbędnej pomocy ze strony pracowników tej jednostki do wykonania prac technicznych,
- 3) wstępu do pomieszczeń na terenie jednostki badanej,
- 4) przeprowadzania badań i prób, jakie są konieczne do wykonania zleconych mu zadań.

2. W przypadkach uzasadnionych koniecznością zabezpieczenia tajemnicy państwowej prawa biegłego określone w ust. 1 mogą być ograniczone.

§ 20. Biegły obowiązany jest wykonać swe zadania osobiście, z całkowitą bezstronnością i starannością, opierać ustalenia i wnioski zawarte w orzeczeniu na obowiązujących przepisach prawnych i ogólnie przyjętych zasadach rachunkowości oraz wydawać orzeczenia według swej najlepszej wiedzy i sumienia.

§ 21. 1. Biegły może stwierdzić w orzeczeniu okoliczności, które wynikają:

- 1) z faktów i dokumentów osobiście przez niego ustalonych i zbadanych lub
- 2) z pisemnych opinii i oświadczeń osób nie będących pracownikami badanej jednostki — co nie zwalnia jednak biegłego od odpowiedzialności za treść orzeczenia i za przestrzeganie wymagań określonych w § 20.

2. W razie przyjęcia za podstawę orzeczenia niektórych tylko faktów lub dokumentów albo pisemnych opinii osób trzecich biegły powinien zamieścić o tym szczegółową wzmiankę w orzeczeniu.

3. Biegły jest obowiązany zgromadzić przy pomocy własnych badań i obserwacji oraz oświadczeń osób trzecich materiał uzupełniający niezbędny do jasnego i wyczerpującego sformułowania orzeczenia.

4. Biegłego obowiązuje przestrzeganie tajemnicy w odniesieniu do wszelkich spraw uznanych w przedsiębiorstwie za poufne lub tajne zarówno w okresie, w którym jest wpisany na listę, jak i po skreśleniu go z tej listy. Odpowiednie części orzeczenia powinny być opracowane oddzielnie jako dokumenty poufne lub tajne.

§ 22. 1. Jeżeli ktokolwiek utrudnia lub uniemożliwia biegłemu wykonanie jego zadań albo czyni próby wpływania na treść jego orzeczenia, biegły powinien zawiadomić o tym pisemnie zleceniodawcę i wstrzymać dalsze prace do czasu usunięcia tych przeszkód.

2. Przerwa w pracy biegłego, powstała z przyczyn określonych w ustępie poprzednim, powoduje odpowiednie przesunięcie terminu wykonania umowy. O przyczynie i czasie trwania przerwy w pracy biegły czyni wzmiankę w orzeczeniu.

§ 23. W razie ujawnienia w toku badania czynów przestępnych — biegły jest obowiązany niezwłocznie zabezpieczyć dowody rzeczowe i zawiadomić pisemnie o tym kierownika jednostki lub organu sprawującego bezpośredni nadzór nad działalnością jednostki badanej. Biegły powinien omówić w orzeczeniu ujawnione przestępstwa i zabezpieczone dowody rzeczowe.

Rozdział 7.

Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 24. 1. Przedłuża się do dnia 31 grudnia 1961 r. ważność listy biegłych księgowych ustalonej przez Ministra Finansów

na rok 1959. Listę tę nazywa się w dalszym ciągu „tymczasową listą biegłych”.

2. Biegli objęci tymczasową listą biegłych (ust. 1) obowiązani są wykonywać zadania określone w § 47 uchwały.

§ 25. 1. Na tymczasową listę biegłych mogą być wpisane ponadto osoby, które spełniają warunki określone w § 50 pkt 1, 2 i 4 uchwały.

2. Wpis na tymczasową listę biegłych może nastąpić na podstawie pisemnego wniosku:

- 1) właściwego ministra — w stosunku do osób zatrudnionych w danym resorcie,
- 2) Zarządu Głównego lub zarządów oddziałów Stowarzyszenia Księgowych w Polsce — w stosunku do członków Stowarzyszenia.

3. Wpis na tymczasową listę biegłych osób zatrudnionych w resorcie finansów może nastąpić na podstawie pisemnych wniosków prezesa Narodowego Banku Polskiego, dyrektorów banków i instytucji finansowych, kierowników wydziałów finansowych prezydiów wojewódzkich rad narodowych oraz kierowników jednostek organizacyjnych Ministerstwa Finansów.

4. Podstawę do umieszczenia kandydatów we wnioskach, o których mowa w ust. 2 i 3, powinno stanowić:

- 1) pisemne zgłoszenie przez zainteresowanego gotowości do podjęcia funkcji biegłego,
- 2) pisemna zgoda kierownika zakładu pracy na całkowite zwalnianie kandydata od zajęć służbowych na zasadach określonych w § 56 uchwały.

5. Przed wpisaniem na tymczasową listę biegłych kandydat obowiązuje jest złożyć pisemne przyrzeczenie w brzmieniu ustalonym w § 12, z tym że w zdaniu pierwszym przyrzeczenia opuszcza się wyraz „dyplomowany”.

§ 26. 1. Decyzję o wpisaniu na tymczasową listę biegłych wydaje Minister Finansów.

2. Nazwiska osób wpisanych na tymczasową listę biegłych ogłaszane są w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Finansów.

3. Do osób objętych tymczasową listą biegłych mają odpowiednie zastosowanie przepisy §§ 15 — 23.

§ 27. Tracą moc:

- 1) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 1958 r. w sprawie biegłych księgowych uprawnionych do udziału w komisjach rewizyjnych przedsiębiorstw państwowych (Monitor Polski z 1958 r. Nr 8, poz. 42 oraz z 1959 r. Nr 5, poz. 22),
- 2) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 26 lipca 1958 r. w sprawie skreślenia z listy biegłych księgowych uprawnionych do udziału w komisjach rewizyjnych przedsiębiorstw państwowych (Monitor Polski Nr 60, poz. 339),
- 3) zarządzenie Ministra Finansów z dnia 24 lutego 1959 r. w sprawie egzaminów kwalifikacyjnych dla biegłych księgowych (Monitor Polski Nr 24, poz. 108).

§ 28. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Finansów: *T. Dietrich*

Załącznik do zarządzenia Ministra
Finansów z dnia 5 stycznia 1960 r.
(poz. 39).

**RAMOWY PROGRAM
PAŃSTWOWEGO EGZAMINU DLA DYPLOMOWANYCH
BIEGŁYCH KSIĘGOWYCH**

Część I (ogólna).

1. Rachunkowość — część I.

Rachunkowość w zakresie działalności eksploatacyjnej: środki pieniężne i rozrachunki; rzeczowe składniki majątkowe; dysponowanie zbędnymi składnikami rzeczowymi; fundusze własne i obce; ewidencja, rozliczanie i kalkulacja kosztów; ewidencja dochodów; określanie wyników działalności. Rachunkowość w zakresie inwestycji i remontów kapitałnych. Rachunkowość jednostki budżetowej (zasady ogólne). Inwentaryzacja i bilansowanie. Sprawozdawczość okresowa, jej przyjmowanie i zatwierdzanie. Technika rachunkowości. Zasady prawidłowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. „Opłacalność” rachunkowości.

2. Wybrane wiadomości z zakresu prawa.

- 1) Ogólne wiadomości z teorii prawa: państwo i prawo, norma prawna, prawo w znaczeniu podmiotowym i przedmiotowym, stosowanie prawa, poszczególne gałęzie prawa w państwie socjalistycznym.
- 2) Wybrane zagadnienia z zakresu prawa administracyjnego, cywilnego, karnego i prawa pracy: źródła prawa obowiązującego; postępowanie administracyjne; organizacja sądownictwa i prokuratury; postępowanie sądowe, cywilne i karne, państwowy arbitraż gospodarczy, postępowanie arbitrażowe; wiadomości z zakresu prawa cywilnego (podstawowe pojęcia, typowe umowy z kodeksu zobowiązań; stosunki umowne pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej; wiadomości z prawa wekslowego; przedawnienie i prekluzja; umarzanie nieściągalnych należności; odpowiedzialność majątkowa pracowników); wiadomości z zakresu prawa karnego — istotne z punktu widzenia przedsiębiorstw państwowych (odpowiedzialność karna, karno-administracyjna i karno-skarbowa); wiadomości z zakresu prawa pracy (umowa o pracę, regulaminy pracy, czas pracy, urlopy, komisje rozjemcze, delegacje służbowe).
- 3) Wybrane zagadnienia z zakresu prawa finansowego: ogólne zasady finansowania przedsiębiorstw państwowych; finansowanie inwestycji i kapitałnych remontów; finansowanie działalności eksploatacyjnej; powiązanie przedsiębiorstw z tytułu wyników z budżetem; fundusze i rezerwy; przepisy szczególne w zakresie finansowania przedsiębiorstw; obrót bezgotówkowy; rozliczenia za dostawy, roboty i usługi, rozliczenia z innych tytułów; system kredytowy; kredyty krótko- i długoterminowe; ubezpieczenia majątkowe, ubezpieczenia społeczne; ogólne zasady opodatkowania; podatek obrotowy i podatek od wynagrodzeń.

Uwaga: Przepisy prawne dotyczące rachunkowości włączone są do programu I i II części rachunkowości.

3. Organizacja gospodarki narodowej.

Ogólne zasady organizacji gospodarki narodowej. Działalność gospodarcza, jej rodzaje i formy organizacyjne. Przedsiębiorstwo państwowe. Organizacja przedsiębiorstwa pań-

stwowego. Rozrachunek gospodarczy i rozrachunek w przedsiębiorstwie. Typowa dokumentacja w przedsiębiorstwie. System płac. Ceny i polityka cen. System budżetowy. Banki. Organizacja kontroli i rewizji.

4. Wybrane wiadomości ze statystyki.

Podstawowe pojęcia statystyczne. Liczby względne. Średnie statystyczne. Statystyczne metody badania w dziedzinie rachunkowości.

5. Zasady analizy działalności gospodarczej.

Analiza stanu finansowego przedsiębiorstwa (ocena ogólna stanu finansowego i wykorzystania środków majątkowych, badanie aktywów i pasywów w ich wzajemnym powiązaniu, sposób przedstawiania wniosków z analizy stanu finansowego). Ogólne zasady analizy wyników finansowych (badanie i ocena sprzedaży, badanie akumulacji ze sprzedaży i jej podziału, badanie wyniku bilansowego). Ogólne zasady badania i oceny produkcji i kosztów produkcji. Badanie działalności inwestycyjnej i działalności w zakresie remontów kapitałnych. Ogólne zasady analizy działalności jednostki budżetowej.

Część II (specjalistyczna: przemysł, budownictwo, handel, rolnictwo, działalność jednostki budżetowej).

1. Analiza działalności gospodarczej.

Szczegółowe zasady i metody badania i oceny działalności gospodarczej w zastosowaniu do warunków i potrzeb gałęzi objętej specjalizacją. Analiza działalności podstawowej w jej elementach składowych; ocena wyników i sytuacji finansowej w powiązaniu z wnioskami wynikającymi z badań szczegółowych. Sposoby przedstawiania wyników analizy kierownictwu i samorządowi robotniczemu.

2. Metody i technika pracy biegłego.

Biegły, jego prawa i obowiązki. Etyka zawodowa. Odpowiedzialność biegłego. Metody i technika badania (przedmiot, rodzaje, czynności i metoda badania, planowanie badania). Przebieg badania (prace przygotowawcze, badanie właściwe, notowanie przebiegu badania i wniosków, orzeczenie, trudności w badaniu i ich pokonywanie). Szczegółowe metody badania prawidłowości prowadzenia rachunkowości oraz prawidłowości bilansu i rachunku strat i zysków (badanie prawidłowości prowadzenia ksiąg rachunkowych, prawidłowości poszczególnych aktywów i pasywów, poszczególnych pozycji wyników). Szczegółowe metody badania odpowiedzi na fundusze specjalne i dokonywanie weryfikacji wyniku.

3. Wybrane wiadomości z planowania.

Planowanie jako podstawowa funkcja zarządzania. Planowanie w gospodarce socjalistycznej. Planowanie centralne i terenowe. Narodowy plan gospodarczy i jego powiązanie z budżetem. Rodzaje i cechy charakterystyczne przedsiębiorstw (jednostek budżetowych) objętych specjalizacją. Planowanie w przedsiębiorstwie (zasady ogólne, plany działal-

ności eksploatacyjnej, ich rodzaje i wzajemne powiązanie ze szczególnym uwzględnieniem planowania finansowego, planowanie kosztów i obrotu, podstawowe wskaźniki planu gospodarczo-finansowego, planowanie inwestycji i remontów kapitałnych). Zasady planowania w jednostkach budżetowych (dla specjalizacji budżetowej).

4. Rachunkowość — Część II.

Ewidencja i sprawozdawczość w zakresie zapasów, kosztów, dochodów, finansowania i rozliczeń z tego tytułu, w do-

stosowaniu do przepisów prawnych i warunków gałęzi objętej specjalizacją. Podstawowe założenia organizacyjne rachunkowości w przedsiębiorstwie obranego działu specjalizacji i ich związek z branżą, organizacją przedsiębiorstwa i charakterystycznymi cechami działalności. Organizacja kontroli wewnętrznej w przedsiębiorstwie.

Uwaga: Dla specjalizacji budżetowej — analogiczne ujęcie szczegółowej problematyki rachunkowości różnych jednostek budżetowych.